

Med-arb

- Med-arb je hibridni, dvofazni postupak rešavanja konflikata koji, u prvoj fazi, otpočinje kao sporazumni (medijacija), da bi, u drugoj fazi, prerastao u sudski postupak odlučivanja od strane trećeg – arbitra i tako se okončao.
- Ukoliko se, naime, pokaže da stranke ne mogu mirno rešiti konflikt medijacijom iz koje bi proizašao ugovor o poravnanju, a zarad uštede novčanih i vremenskih resursa, postupak medijacije se transformiše, prerasta u arbitražni.

Med-arb klauzule

- Praksa međunarodne trgovine bogata je iskustvima, slučajevima kombinacije neadjudikativnih ADR metoda sa adjudikativnim, arbitražnim metodom, dakle hibridnim Med-Arb klauzulama kojima se taj put rešavanja sukoba uspostavlja.
- Ovakav pristup preporučuju, na primer, Svetska banka, Svetska organizacija za intelektualnu svojinu (WIPO) isl.

Primer hibridne klauzule koju preporučuje WIPO:

- „Svaki spor, nesuglasica ili zahtev koji proizađu iz ovoga ugovora, ili u vezi s ovim ugovorom i njegovim naknadnim izmenama, uključujući njegov nastanak, valjanost, obavezujuća dejstva, tumačenje, ispunjenje, povredu ili prestanak, kao i vanugovorne zahteve, uputiće se na posredovanje u skladu sa Pravilima posredovanja WIPO.
- Mesto posredovanja _____
- Jezik posredovanja _____
- U meri u kojoj takav spor ne bude rešen posredovanjem u roku od _____ dana od početka posredovanja, on će se podnošenjem tužbe uputiti i konačno rešiti pred arbitražom u skladu sa Arbitražnim pravilima WIPO.
- Mesto arbitraže _____
- Jezik arbitraže _____ . “

Koncilijacija (mirenje)

- Koncilijacija predstavlja oblik ADR, mirnog rešavanja sporova neakuzatorske i neadjudikativne prirode, uz posredstvo i podršku trećeg (miritelja, koncilijatora).
- Sa aspekta privatnog prava ne pravi se značajnija razlika između medijacije (posredovanja) i koncilijacije (mirenja).
- Najčešće se ovi izrazi koriste kao sinonimi.
- Ipak, ambiciozniji tekstovi iz ove oblasti identifikuju neke razlike.

- Ponekad se tvrdi da je medijacija oblik koncilijacije.
- Ponekad se koncilijacija svodi na dovođenje sukobljenih za pregovarački sto.
- Moguće je tvrditi da koncilijacija hronološki prethodi medijaciji, pa se uloga “starijeg brata” rezerviše za nju.
- ili se u supstancijalnom pogledu podvlači da je uloga koncilijatora u većoj meri savetodavna, a uloga medijatora “ubeđivačka” i sl..

Koncilijacija u javnom pravu

- U književnosti međunarodnog javnog prava, međutim, iznose se veće razlike u shvatanju koncepata koncilijacije i medijacije.
- Dva temelja diferencijacije posebno se podvlače.
- Prvo, smatra se da je mirenje formalniji postupak od medijacije.
- U graduiranju metoda ADR, sa aspekta formalnosti, medijacija je na najnižem nivou (najneformalnija), potom sledi koncilijacija, dok se arbitraža smatra najformalnijim metodom.

- I drugo, podvlače se različite uloge medijatora i koncilijatora.
- Miritelj mora, u obavljanju svog posla, da utvrdi činjenice predmeta i definiše sve pravne i političke probleme slučaja.
- Na bazi toga on predlaže svoje rešenje spora.
- Na strankama je samo da ga u celini ili delimično prihvate.

- S druge strane, isti autori medijatora vide, u većoj meri, kao kurira (“poštara”), koji samo daje sopstvene sugestije, viđenja rešenja, koja i sam može, tokom trajanja medijacije, menjati i dopunjavati, saglasno razvoju situacije.

Mirenje u kolektivnim radnim sporovima

- Pod kolektivnim radnim sporom u radnom pravu podrazumeva se spor povodom zaključenja, izmena i dopuna ili promene kolektivnih ugovora, ostvarivanja prava na sindikalno organizovanje i prava na štrajk.
- Stranke u kolektivnom sporu mogu biti samo učesnici u zaključenju kolektivnog ugovora.
- Zakonodavac normira radnopravnu concilijaciju u dva pojavna oblika:
  - kao dobrovoljnu concilijaciju i
  - zakonski obaveznu concilijaciju.

Dobrovoljna concilijacija

- Dobrovoljna concilijacija je opšti vid radnopravne concilijacije u kolektivnim sporovima koja se pokreće predlogom **Agenciji za mirno rešavanje radnih sporova**.
- Ovaj predlog može biti zajednički predlog stranaka ili pojedinačni predlog jednog od učesnika.
- U slučaju pojedinačne inicijacije, a da bi došlo do concilijacije, potrebna je saglasnost druge strane u sukobu.

- Dobrovoljno i sporazumno inicirana koncilijacija odvija se pred **Odborom za mirenje** sastavljenim od tri člana: dva člana su predstavnici strana u sukobu, a treći miritelj predsedava Odborom.
- Rasprava je forma rada sukobljenih i članova Odbora.
- NJome rukovodi miritelj, koji ukazuje na moguća rešenja, artikuliše rad, ukazuje na usklađenost predloga rešenja sa zakonom i pruža drugu stručnu pomoć strankama.

- Po okončanju postupka koncilijacije Odbor jednoglasno mora usvojiti i doneti pismenu, obrazloženu preporuku za okončanje spora.
- Ukoliko se jednoglasnost ne postigne, volju Odbora supstituiše miritelj koji prosleđuje svoju preporuku.
- Preporuka nema obaveznu snagu za stranke, ali ukoliko je usvoje, one zaključuju sporazum kojim se spor okončava na bazi nje.

- Ovaj sporazum postaje deo kolektivnog ugovora (ako je predmet spora bio kolektivni ugovor) ili se zaključuje u vidu sudskog poravnanja (ako predmet spora nije kolektivni ugovor već ostvarivanje prava na sindikalno organizovanje i štrajk).
- Zakonski rok za okončanje postupka mirenja iznosi 30 dana od otvaranja rasprave.

Zakonski obavezna concilijaciju

- Zakonski obaveznu concilijaciju zakonodavac vezuje za kolektivne radne konflikte koji izbiju u delatnostima od opšteg interesa, ili delatnostima u kojima prekid rada ugrožava živote ili zdravlje ljudi (na primer: elektroprivreda, saobraćaj i veze, obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita, itd).
- Značaj delatnosti opravdava narušavanje načela dobrovoljnosti i zakonsku obaveznost concilijacije.

- Ipak, zakonodavac ostavlja stranama u sporu rok od tri dana od izbijanja sukoba da zajednički dobrovoljno iniciraju koncilijaciju.
- Tek ukoliko one u tom roku obaveste **Agenciju** da se ne mogu saglasiti o mirenju, direktor **Agencije za mirno rešavanje radnih sporova** *ex offo* pokreće postupak koncilijacije i imenuje miritelja iz **Imenika miritelja** koji vodi Agencija.

- U slučaju neuspješnog okončanja oba vida concilijacije, stranama u sukobu stoji na raspolaganju sud, kao poslednja pravozaštitna instanca za rešavanje njihovog spora.

Rana neutralna evaluacija

- Veoma slična metodu mirenja je evaluativna simulacija – rana neutralna evaluacija.
- U evaluaciji strane u konfliktu imenuju evaluatora.
- Poželjno je da on ima pravno obrazovanje i iskustvo u rešavanju sporova.
- Zbog toga je uobičajeno da se evaluator bira među iskusnim sudijama civilne provenijencije, arbitrima, ili zastupnicima stranaka – advokatima.

- Evaluacija je delimično i simulacija, jer stranke sažeto iznose konture svog spora pred evaluatora.
- Na bazi svoje prakse i iskustva, evaluator ima zadatak da im ukaže na izgleda da uspeju u sporu, on im daje procenu o verovatnom ishodu suđenja.
- Njegova procena tiče se izgleda obe, a ne jedne od strana u sukobu, on je, dakle, zajednički evaluator.

- Najzad, evaluator procenjuje, a ne donosi obavezujuću odluku, a ukoliko je za to posebno ovlašćen, savetuje stranke i pruža im podršku u iznalaženju sporazumnog rešenja.
- Ovim delom svoje funkcije on se približava medijatoru ili pomiritelju.